

महर्षि दयानन्द सरस्वती विश्वविद्यालय, अजमेर
पाठ्यक्रम – सत्र 2019–20
बी.ए. भाग प्रथम
संस्कृत

प्रथमप्रश्नपत्रम्

नाटकं, प्राचीनकाव्यं, कथासाहित्यम् अलंकाराश्च
समयावधि घण्टात्रयम्

पूर्णांकाः – 100

सामान्यनिर्देशाः –

1. परीक्षायाः माध्यमः संस्कृत-हिन्दी-अंग्रेजी-भाषा वा भविष्यति।
2. प्रश्नपत्रस्य निर्माणं संस्कृतभाषायाम् एव भविष्यति।
3. प्रत्येकस्मिन् प्रश्नपत्रे 20 प्रतिशत लघूत्तरात्मकप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतमाध्यमेन एव लेखितव्यानि। अन्येषां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत-हिन्दी-अंग्रेजीभाषया वा देयानि।
4. संस्कृतलेखने, हिन्दीलेखने वा देवनागरीलिपि एव मान्या भविष्यति।

प्रथमप्रश्नपत्रस्य पाठ्यक्रमः –

1. नाटकम् – स्वप्नवासवदत्तम् (भासकृतम्) 40
2. प्राचीनकाव्यम् – वाल्मीकिरामायणम् – बालकाण्डम् (प्रथमः सर्गः) 20
3. कथासाहित्यम् – नारायणपण्डितविरचितः हितोपदेशः (मित्रलाभः) 22
4. अलंकाराः – कान्तिचन्द्रभट्टाचार्यविरचिता काव्यदीपिका – (अष्टमशिखा) 18
अस्मात् पुस्तकात् निम्नाकितानाम् अलंकाराणाम् अध्ययनम् अपेक्षितम् –
अनुप्रासः, यमकम्, श्लेषः, स्वभावोक्तिः, उपमा, रूपकम्, उत्प्रेक्षा, अतिशयोक्तिः, व्यतिरेकः, दृष्टान्तः,
अर्थान्तरन्यासः, दीपकम्, सन्देहः, भान्तिमान्, समासोक्तिः।

अंकविभाजनं परीक्षायोजना च –

खण्डः	विषयः	अंकाः
1.	नाटकम् – स्वप्नवासवदत्तम् (भासविरचितम्)	(40)
(क)	– द्वयोः श्लोकयोः व्याख्या	2 × 10 = 20
(ख)	– द्वयोः श्लोकयोः अनुवादः	2 × 5 = 10
(ग)	– पंच लघूत्तरात्मकप्रश्नानाम् उत्तराणि (संस्कृतमाध्यमेन)	5 × 2 = 10
2.	प्राचीनकाव्यम् – वाल्मीकिरामायणम् – बालकाण्डम् (प्रथमः सर्गः)	(20)
(क)	– द्वयोः श्लोकयोः व्याख्या	2 × 5 = 10
(ख)	– पंच लघूत्तरात्मकप्रश्नानाम् उत्तराणि (संस्कृतमाध्यमेन)	5 × 2 = 10
3.	कथासाहित्यम् – नारायणपण्डितविरचितः हितोपदेशः (मित्रलाभः)	(22)
(क)	– एकस्य गद्यखण्डस्य अनुवादः	12
(ख)	– एकस्य श्लोकस्य अनुवादः	10
4.	अलंकाराः – कान्तिचन्द्रभट्टाचार्यविरचिता काव्यदीपिका – (अष्टमशिखा)	(18)
	अलंकारत्रयस्य लक्षणं – उदाहरणं – लक्षणसंगतिं च।	3 × 6 = 18

सहायकग्रन्थाः – पूर्ववत्

द्वितीयप्रश्नपत्रम्

– पूर्ववत्

अर्चना भार्गव

प्रो. अर्चना भार्गव
संयोजक
बोर्ड ऑफ स्टडीज